

J. A. Jensen

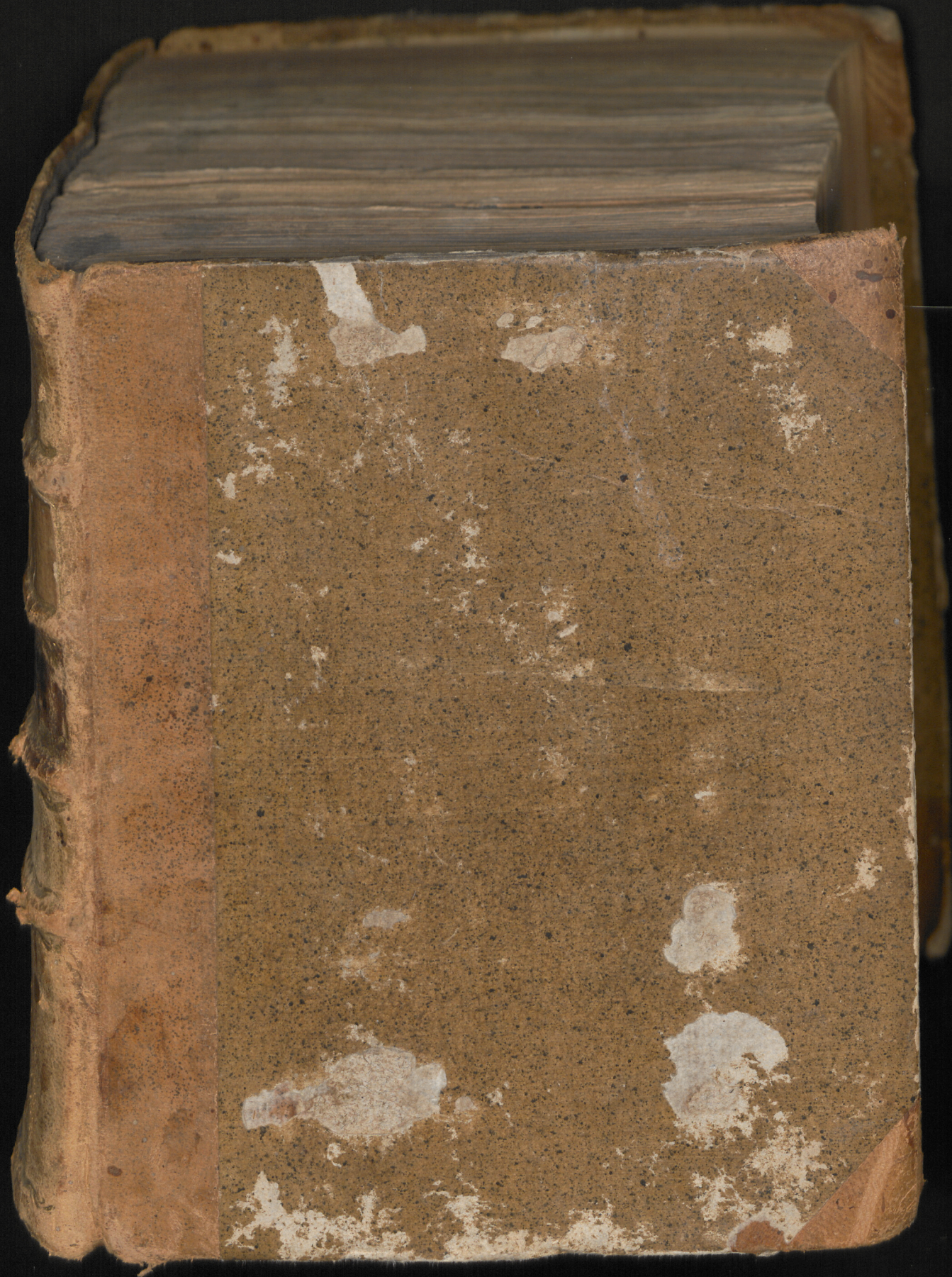
**De Usu Sortium In Eligenda Thalami Consorte Admodum Temeraro Paucula
Præfatus Viro ... Domino M. Henrico Scholtzio ... Nuptias Cum ... Virgine Anna
Margaretha Westedten A MDCCLI. D. V. Novembr.**

[Deutschland], [1751]

<http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn1782567372>

Druck Freier Zugang

N. K. — 2 (139.)

1. Conradi, de voluntate testatoris dubia ob errorem in nomi-
nem vel demonstratione heredis aut legatarii commissum.
2. Conradi, qua cautione de non amplius turbando in judi-
cis possessoris usque fori recepta pertractatur.
3. Conradi, de modo servando in legatorum piorum in-
terpretatione.
4. Conradi, de civitate nova.
5. Conradi de regno et tyrannide.
6. Cothmann, de illicitis privatis.
7. Cothius, de venditionibus honorum.
8. Cramer, de minoratu in familiis illustribus.
9. Heineccius, qua uxor romana per propter nuptias
donationem de alimentis fecura tantum.
10. Serdes, assertationes juris publici.
11. Kress, de debitis ex feudis praecipue poenitentiae sol-
ventibus.
12. Wernher, de successione in simultaneam institutionem.
13. Rion, de prerogativis auditorum cambialium pro-
curatorum.
14. Rivin, thesaurum juris controversi secundum Ordinem Dig.
CXXXVIII — CXCVIII.
15. Rivin, de patre vel marito impensas in personas risue
uxoris vel liberorum factas repetente.
16. Rivin, de actionis venditionis et alienationis natura
ac differentia.
17. Rivin, de praediis quae vulgo Läß - Güter appellan-
tur.

18. Rivin, de finibus juris naturalis et civilis.
19. Rivin, de eurenaticis in materia possessionis et
compossessionis.
20. Rivin, debitor delicatus in contrario fiduciae judi-
cio ex mente Ulpiani ad L. xxv. D. de pign. act.
21. Clafen, de consuetudinibus.
22. Clatten, de homicidiis.
23. Clatten, de testamentis.
24. Clodius, quid patrono ecclesiae debeat minister?
- 25a. Clodius, de publicis judiciis.
- 25b. Clatten, de testamentis quam tam ordinandis
quam in firmandis.
26. Coerejus, de regali pastorum jure.
27. Coerejus, de principio juris naturalis univo, vero
et adequato. pars prior.
28. Coerejus — — — — — pars altera.
- 29a. Ludwig, Dubia circa hypothecin de principio
juris naturae ejusque vindicatio.
- 29b. Coerejus, resolutiones dubiorum circa hypothecin
secundum de principio juris naturae.
30. Coelestino de usurpatione.
31. Coelestino de libello Lascio.
32. Coelestino de potestate dominica vetri et moderna.
33. Coelestino, de potestate maritali et ^{de} matrimonio.
34. Coelestino de potestate patris et aliis liberis.

DE
USU SORTIUM
IN
ELIGENDA THALAMI CONSORTE
ADMODUM TEMERARIO

PAUCULA PRÆFATUS

VIRO

PLURIMUM REVERENDO, PRÆCLARISSIMO
NEC NON DOCTISSIMO

D O M I N O
M. HENRICO SCHOLTZIO,

VERBI DIVINI, IN PORTU VAGRICO, QUI SACER
DICITUR, MINISTRO PRIMARIO

N U P T I A S

CUM

PRÆNOBILISSIMA OMNIBUSQUE SEXUS SUI
VIRTUTIBUS ORNATISSIMA

VIRGINE

ANNA MARGARETHA
WESTEDTEN

A. d. c. d. c. c. l. d. v. NOVEMBR.

CELEBRANTI

GRATULABUNDUS

FAUSTA QUÆVIS APPRECATUR

J. A. JENSEN

R. M. C.

Q. D. B. V.

Rebus in dubiis fortes advocare in subsidium easque consulere si non omnibus, multis sane vel forsitan etiam plerisque, gentibus ab antiquissimis retro seculis fuit usitatissimum. In celeberrima Hebræorum republica, ab ipso sapientissimo constituta Numine, usum fortis fuisse quam *satis* frequentissimum ipsæ sacræ superque testantur literæ. Quis enim rerum a viris divino concitatis afflatu nobis traditarum tam sit rudis, qui perspectum non habeat, ipsam terram Canaan, populi hujus famosissimi sedem, ipso jubente Numine, fortibus esse distributam (a)? Quis ignorat, hædorum, magno solemnique illo expiationis die, fortibus consultis, alterum immolandum, alterum vero in desertum fuisse emittendum (b)? Saulem quoque Regem fortibus designatum operasque sacerdotum atque Levitarum a Davide secundo Hebræorum Rege ductu sortium esse distributas in libris Samuelis atque chronicorum legimus relatum (c), sicut & munera, quibus quisque eorum singulis diebus fungeretur, sortium adminiculo ipsis fuisse attributa, antiquitatum Judaicarum scriptores testantur (d). Præterea & Acha-

(a) Jos. XIV. coll. Num. XXXIII. (b) Levit. XVI. (c) I Sam. X. I Paralip. XXIV. (d) cfr. e.g. Relandi antiq. Jud. P. II. c. 5.

Achanem furti reum nefandi (e) Jonathanemque edicti paterni de cibo ante vesperam haud gustando juramento confirmati temeratorem (f) sortibus fuisse deprehensos itidem sacri docent pandectæ. Nec novi tempore fœderis sortium usum plane intercidisse exemplum Matthiæ apostoli in locum Judæ proditoris suffecti erit testimonio (g). Non solis vero Hebræis morem hunc peculiarem, sed & cæteris orientis populis non prorsus fuisse incognitum, nautæ, quorum navi Jonas fuit vectus, tempestatis causam sortibus inquirentes, satis demonstrant (h). Nec forsan adeo falsus siem, si & Babylonîæ Regem in bivio ope telorum vaticinantem huc referam (i). Morem autem hunc ne solis quidem Orientis inclusum fuisse finibus, sed & tam Græcos quam Romanos aliosque sortibus esse usos, documenta eorum, quæ præstant, abunde confirmant. De Græcis testis sit HOMERUS, poetarum inter Græcos facile princeps, qui novem heroas de pugna Hectore cum Trojano capessenda inter se contendentes, litem sortibus jussit componere (k). At & multa alia etiam publica a Græcis sortium ductu administrata esse negotia, antiquitatum græcarum testantur scriptores. Sic in celeberrima Atheniensium republica non solum ἱερεῖς atque ἱερείας, a 2 sed

(e) JoI. VIII. (f) I Sam. XIV. (g) Act. I. (h) Jon. I. (i) Ez. XXI. 21.

(k) Hom. II. H. p. m. 248. ubi venerandus Nestor sic ceteros alloquitur:

κλῆρω νῦν πεπάλαιχ' ἑ διαμπερὲς ὅσκιε λάχῃσιν
οὗτος γὰρ δὴ ἐνήσει εὐκνήμιδας Ἀχαιῖς

Illi vero dicto ipsi audientes

Κλῆρον ἐσημήναντο ἕκαστος

Εν δ' ἔβαλον κυνέη Ἀγαμέμνονος Ἀτρεΐδαι

Tum

Πάλλεν δὲ γεγῆνιός ἱππότα Νέστωρ

Εκ δ' ἔθορε κλῆρος κυνέης, ὃν ἄρ' ἤθελον αὐτοῖ

Αἰαντός.

sed & quotannis senatores, e senatorum vero numero prytanas fortibus electos, & in celebratissimo Arcopagitarum judicio itidem decem caussarum patronos fortibus esse constitutos legimus (l). Ad Romanorum vero quod attinet rempublicam, quis quæso rerum romanarum tam imperitus, qui ignoret, usum fortium in ea fuisse quam frequentissimum? In comitiis enim centuriæ atque tribus fortiri sunt solitæ, quæ primum, quæve secundum in suffragio serundo obtineret locum, unde ea centuria, cujus fors prima exierat, prærogativa audit (m). Sic & sociis latini nominis jure suffragii quidem gaudentibus, sed nulli certæ adscripti tribui, fortiendi fuit mos, ubi ferrent suffragia (n). Judices item fortibus electos (o), consules prætoresque provincias sæpius esse sortitos, rerum romanarum scriptores memoriæ passim prodiderunt (p). Ut nihil jam addam de variis fortium fatidicarum atque divinatoriarum generibus (q), quales Homericæ atque Virgilianæ, cum libro promiscue evoluto ex paginæ fortuito se offerentis versu primo ultimove futuri eventum prænoscere atque ominari satagebant, quin & biblicæ inter quosdam, qui christianorum profitentur sacra, parum religiose frequentatæ (*). Non publica autem solum negotia fortium ductu administrata sed & privatis easdem fuisse usitatas, vel milites de vestimentis Servatoris nostri crucifixi sortes conjicientes doceant (r). His accedunt testes Haman de interitus Mardochai totius gentis Judaicæ tempore fortibus consulens (s) & PLAUTUS scriptor comædiarum satis laudatus, qui fervos inducit fortientes, uter casinam sit ducturus (t). Priscis

(l) cfr. e. g. L. Bos antiqq. Græcæ. (m) Liv. X. 22. XXVIII. 6. Cic. Philip. II. 33. (n) Liv. XXV. 3. (o) Civ. Verr. act. II. (p) Liv. XXXII. 36. XXXIV. 54. XLV. 17. & passim Cic. ep. fam. L. I. ep. 9. VIII. 8. Id. Or. pro Q. Lig. c. 7. (q) vid. Cic. de divinat. L. II. (*) De quibus scriptores laudat Fabricius in bibliogr. antiquar. p. 428. (r) Matth. XXVII. (s) Esther. III. (t) Plautus Cas. act. I. sc. 5 & 7.

quoque Germaniæ nostræ incolis sortium usum non plane fuisse incognitum, sed satis potius familiarem, e CÆSARIS cognoscere licet commentariis. Memoria enim is prodidit moris fuisse Germanorum, ut matres familias eorum sortibus ac vaticinationibus declararent, utrum prælium committi ex iusta esset nec ne. Ibidemque relatum legimus, de C. Val. Procillo, Cæsaris ad Ariovistum Germanorum Regem legato, ter sortibus consultum, utrum igne statim necandus, an in aliud tempus esset reservandus (u). Ut alias jam nunc lubens præteream gentes quibus usum earum etiam nostris adhuc temporibus neminem fugere potest esse usitatosimum. Urimur enim sortibus in familia herciscunda vel aliis quibuscumque rebus dividendis atque distribuendis. Interdum & in eligendis V. D. aut reip. ministris sortes esse adhibitas, habemus compertum. Et quis est, qui sortium speciem, in usum commodumque reip. non raro adornari solitarum, quas vulgo *lotterien* vocant, ignoret? Ne jam dicam de sortibus ludicris atque jocularibus passim obviis & utinam divinatoriæ a nobis plane exfularent. Singularis vero prorsus & nusquam fere alias frequentata sortis est ratio, qua fratres ita dicti Moravi seu potius Hernhuthiani in eligenda thori uti perhibentur consore (w). Temerarius sane ille, illicitus minimeque videtur imitandus. Haud equidem adstruere mihi sumo, omnem sortium usum prorsus illicitum, easque nunquam esse adhibendas. Temeritatis enim notam hæc si molirer, vix ac ne vix quidem effugiturus mihi ipse videor. Promiscue autem quibuscumque in causis rem sortibus permittere admodum periculosum nemini non fore perspicuum confido. Sors enim seu sortitio definiri haud adeo incommode posse videtur, quod sit determinatio voluntatis dubiæ, seu mavis, rei ancipitis per eventum in se fortuitum arbitrarie cum ea connexum (x). Fortuitum vero eventum dicimus

a 3

(u) Cæsar. de B. G. L. I. c. 50. 53. (w) vid. Act. Hist. eccl. Vol. VIII. p. 446. seq. & 930. (x) conf. Cic. de Divinat. L. II. Quid enim sors est? idem rei

rei varie determinabilis, cuius cum causis nexum prævidere non
 valemus nec vel adeo penitus cognitum atque perspectum habe-
 mus. Hujus generis omnium sunt sortium species, quibus tam
 antiquissimis usi sunt temporibus, quam quibus adhuc utimur.
 Orientis populis sortitionem per sagittas, *βελομαντία* quæ dicitur,
 fuisse in usu, apud S. Scripturæ interpretes passim est obvium (y).
 Alios lapillis fabisque albis & nigris, schedis vel lignis, quas
 certis quibusdam insignitis literis, nominibus vel etiam chara-
 cteribus distinxerant, usos esse constat. Sortes vero has vel in
 galeam conjecerunt, qua commota una earum excideret (z);
 vel receptaculum earum fuit urna (a), hydria vel situla (b) &
 aqua nonnunquam ad evitandam sine dubio fraudem (c) reple-
 ta, unde depromerentur. Omnibus in his fortuito rem permitti
 eventui neminem potest latere. Manifestum nempe est, quan-
 quam nihil sine causa suaque ratione sit vel fiat sufficiente, ne-
 xum tamen causarum, cur sors potius sic nec aliter cadat, cur
 potius hæc nec alia exeat, vel prorsus non apparere, vel saltem
 haud posse prævideri. Quævis vero fortuita cum non nisi re-
 spectu nostri ita nuncupentur, Deo autem omniscio nihil plane sit
 fortuitum; etiam sortium casus sapientissimo ipsius subesse re-
 gimini, nemo facile ibit inficias. Omnia enim cum vel mini-
 ma, scriptura ipsaque ratione testibus, curet nutuque suo gu-
 bernet potentissimo, & sortes ipsum curare summæque pro sa-
 pientia

propemodum, quod micare, quod talos jacere, quod tesseras, quibus
 in rebus temeritas & casus, non ratio nec consilium valet. (y) conf. e. g.
 Interpp. ad Ez. XXI. 19. (z) Hom. l. c. Virgil. Æn. V. v. 390. (a) Virgil.
 Æn. VI. 22. (b) Plautus Cas. in Act. I. Sc. 5. Intro abi atque acutum uxo-
 rem huc evoca ante ædis cito & situlam huc tecum efferto cum aqua & sor-
 tes. it. Sc. VII. Ch. tene sortem, tene, vide quid scriptum est. Ol. unum.
 (& porro) sed manedum, num ista ut populi fors aut abiecta est tua?
 Ch. quid tu id curas! Ol. quia enim metuo, in aqua ne summa &c. (c)
 nec enim jam olim semper homines in sortiendo abstinuissent dolis & frau-
 dibus, videre licet ex Cic. Verr. Act. IV. & Plaut. l. c.

pientia suā dirigere dictamine facile colligitur. Quin ipsæ lite-
 ræ sacræ verbis asserunt disertis, sortes secundum Dei benepla-
 citum cadere, adeoque ab ipso dirigi (d). Atque eadem hæc
 omnibus, nisi omnia me fallunt, gentibus, quæ sortes in usum
 vocarunt, sedit sententia. Solemne exinde legimus fuisse for-
 tituris, vel etiam arduis præsertim in negotiis circumstanti-
 bus, preces fundere deuotissimas atque ardentissimas. Sic Josua
 sortiturus omnem sanctificari iussit populum (e); Saulus licet
 jam a Deo reprobatus, tamen precatus est, ut Deus fontem ma-
 nifestaret (f), itemque apostoli Judæ successorem susceperunt
 precibus Deo supplicarunt humillimis (g). Nec ipsos gentiles
 aliter hîc in re fuisse animatos ex HOMERO atque PLAUTO licet
 cognoscere (h). E quibus satis apparet, sortientes vix aliam ob
 ob causam sortibus esse usos, quam ipsum rebus in dubiis con-
 sulendi Deum, eumque arbitrum atque auctorem consiliorum
 actionumque suarum constituendi. Usus itaque sortium admo-
 dum pius atque religiosus possit videri. Et sane fatendum est,
 eum non prorsus esse illicitum, neque benignissimo sapientissi-
 moque adeo displicere Numini. Nusquam enim sacris eum esse
 prohibitum legimus litteris, quæ ipsum potius Deum sapientis-
 simum Veteris Testamenti temporibus populo suo usum earum
 non solum permisisse, sed certis quoque in negotiis præcepisse
 testantur. Quin iisdem diviniis in scriptis sortes tanquam
 medium lites componendi controversiasque dirimendi commen-
 dantur (i). Sed quanquam hæc ita se habeant, eas tamen pro-
 miscue

(d) Prov. XVI. 33. (e) Jos. VII. (f) 1 Sam. XIV. (g) Act. I.

(h) Homer. l. c. *λαοὶ δ' ἠέσαντο, θεοῖσι δὲ χεῖρας ἀνέχον
 ὠδε δὲ τις εἰπεσκεν ἰδὼν εἰς οὐρανὸν εὐρὺν
 Ζεῦ πατὴρ ἢ Ἄϊαντα λαχεῖν, ἢ Τυδείας υἱὸν*

Ἡ αὐτὸν βασιλῆα πολυχρύσειο Μυκῆνης. Plautus l. c.
 (i) Prov. XIX. 18.

miscue & quibuscunque in negotiis esse adhibendas nemo prudens facile adfirmaverit. Quis enim, cui mens non sit læva, sortes, quas vocant divinatorias, quibusque inquirere in futura laborant, tanquam temerarias divinisque contrarias veritatibus non improbaverit! Cum enim, ut canit vates:

prudens futuri temporis exitum
caliginosa nocte premit Deus;

nonne impium in illa curiosius inquirere, quæ summa latere nos voluit sapientia? nonne temerarium atque vanum signa per arbitria^{ar} eventus velle explorare contingentes? nonne periculosum, imo & interdum nocivum, fata, dummodo per sortes fieri possit, prænoscere futura? Sed jam non est animus latius hæc persequi harumque vanitatem sortium exponere. Uti nec jam lubet per omnes sortium vagari species, quæ vulgo in divinas, politicas atque divinatorias solent dispesci earumque singulatim inquirere in moralitatem. Sic enim juxta quoque canonico in beneficiis ecclesiasticis sortium usum constat prohibitum (k). Et sane utique fatendum est, in eligendis ecclesiæ ministris rem admodum temere committi sortibus. Si tamen duo vel plures candidati ministerio admovendi ecclesiastico, pari doctrina vitæque integritate commendabiles paribusque instructi sint donis, paribus etiam inde gaudeant votis, adeo ut patronis cum ecclesia de uno præ altero eligendo nequeat convenire, omnesque inde unanimiter in sortem consentiant, eam recte posse adhiberi celeberrimus observat Deylingius (l). Cæterum cum ordinaria media extraordinariis, tutiora periculosis esse præferenda sana nos doceat ratio, caute etiam sortibus esse utendum, neminem fore, facile mihi persuadeo, qui sit negaturus. Sortibus enim utentes dum se auctorem suorum constituere negotiorum præ se ferunt. Patet igitur facile, sortibus vel ipsis in ludicris atque jocularibus rem

(k) ~~De sortibus~~. C. ult. X. de sort. ~~cap. 1.~~ (l) prudent. past. P. I. c. I. §. 5. (1)

rem haud temere esse committendam. Inprimis vero cum re-
ctus Dei cultus omnibus merito rebus nobis sit anteponendus,
cultus autem Dei vera perfectionum veritatumque divinarum
vel per rationem vel per revelationem patefactarum nitatur co-
gnitione, perspicuum est, sortibus esse abstinendum, ubi divinis
repugnet perfectionibus vel veritatibus. Quoties enim quic-
quam perfectionibus sanctissimæque summi Numinis voluntati
contrarium committitur, honor Dei obteritur omnino atque ob-
scuratur. Secundum Dei vero cultum ipsa naturæ lex jubet, ut
neque erga nos ipsos neque erga proximum simus injurii. Si
itaque verendum, ne per sortes, quarum casus nostro haudqua-
quam subest arbitrio, vel proximus vel nosmetipsi lædamur, me-
rito eas esse rejiciendas, nulla ulteriori egere videtur probatione.
Jam fieri vix potest, quin sortibus in eligenda conjuge usus
utrinque impingat & summum subeat periculum tam se ipsum
vel proximum lædendi, quam ipsum Deum offendendi. Ullum
enim vix puto gravius, magis arduum majorisque in rebus hu-
manis momenti negotium posse suscipi, quam quod est contra-
ctio matrimonii. Ex eo enim magna, ne dicam maxima pars
terrenæ atque, utinam non & æternæ, pendet salutis. Asserti veritas
ut rationibus confirmetur explicatius, haud opus esse censeo, ne
nimis operosus atque prolixus judicer, siquidem quotidiana
idem abunde testatur experientia. Cum enim matrimonium sit
societas viri & mulieris liberorum gratia procreandorum atque
educandorum inita, uterque conjugum istam in curam pro sua
quisque parte incumbat erit necesse. Leges enim istud effagi-
tant societatis, utpote quæ iniunt, ut communis aliquis junctis
unitisque viribus finis obtineatur. Optatum autem ad hunc
rite ut perveniatur finem, multas animi corporisque perfectio-
nes, multa quoque cuiusque sane pro statu vitæque conditione
fortunæ requiri bona, nemini potest esse dubium. Si igitur
uterque conjugum justis debitisque non solum præditus sit ani-

b,

mi

mi præsertim corporisque dotibus, sed & quantum in se est, finem hunc consequi nitatur, non potest non fieri, quin conjugium vitam reddat amœnam, jucundam atque felicem. Contra ea vero, si alteruter debitis destituatur perfectionibus, vel conspicuis laboret imperfectionibus, nec officiis suis satis faciat, quid inde nisi tædium, tristitia, odium, rixæ mutæque offensiones? Nonne igitur vita erit injucunda, tristis, acerba, atque calamitosa eaque plerumque non nisi morte alterutrius conjugum, vel ne sic quidem finienda. Admodum ergo circumspecte in contrahendi matrimonii negotio versandum, ne vel nobis ipsis vel aliis insigne inde emergat damnum atque perennis calamitas, remque adeo minime cœco sortium casui esse permittendam quilibet facile confitebitur. Nec est, quod dicant forsitan sortium hac in causa patroni, saltem vere piis regenitisque non adeo multum inde periculi esse metuendum; regenitos enim affectus habere domitos atque sanctificatos, indeque officiis erga se invicem, quantum in se, explendis nunquam esse defuturos. Et sane obijci hoc eo magis posse videtur, quod Moravi fratres, uti gestiunt vocari, in cœtu suo non nisi vere dari regenitos vel sibi ipsis persuadent, vel saltem aliis ita persuaderi allaborare videntur. Ast etsi quam lubentissime largiar, vere pios non pravis iis obnoxios esse affectibus, quibus impii ac irregeniti laborant, nihilominus tamen usum sortium in conjugii negotio admodum temerarium atque periculosum quam facillime poterit evinci. Esto sane, multi, quod nec ipse negare sustinuerim, quin potius haud invitus concesserim, isto in cœtu quod sint vere regeniti, omnes tamen ejusdem esse notæ vix ac ne vix quidem comprobare sustinuerint. De nostra enim fide certi quidem esse possumus, de fide vero alterius judicium admodum esse dubium quilibet haud facile negabit. Unde igitur hoc in negotio fortibus usuro de vera eorum fide, de quibus sortes est consulturus, nisi forsitan per ipsas putes sortes, poterit

rit constare? Opera quidem de fide testantur. Verum sicuti pravis ex operibus voluntarie commissis de fidei certo constare potest absentia, ita e contrario ex bonis primo intuitu operibus ad veræ fidei præsentiam multiplicem ob hypocrisin non adeo tuto licebit concludere. Atque adeo & hac ratione sortium usus admodum foret temerarius atque periculosus. Ponamus autem, quod tamen vix unquam poterit concedi, nos de vera quorumcunque obviorem fide esse posse certos, num & sic quæcunque cuiusvis conveniet? Neminem hoc facile satis probaturum confido. Præterea num & vera fides nos omnibus privat affectibus? Nec hoc ullum fore mortalium qui sit adstructurus facile mihi persuadeo. Quousque enim mortalibus confusæ boni malique ideæ sunt obversaturæ, eousque & affectibus sunt gavisuri; confusæ autem repræsentationes ex limitibus oriuntur intellectus. Quousque intellectu itaque haud gaudebimus illimitato, id est, quousque non desierimus esse homines vel creaturæ, nec affectibus dabitur carere. At regeniti affectus habent sanctificatos, eos domant, adeoque non nocent. Concedo lubens, regenitos etiam affectus ad bonum applicare. Interim & hoc certum est, eosdem affectus facile labendi atque pecandi dare ansam, præsertim cum ipsi sacri testentur pandectæ, nec ipsos regenitos peccato, quod vocant, originali penitus hac in vita destitui, licet adversarii omnia alia sentire videantur. Dum enim vere etiam regeniti labe peccati adhuc laborant originalis, & multis necesse est, eos coopertos esse adhuc imperfectionibus, licet eis fortiter resistent, easque opprimere & abolere nitantur. Tum præterea licet fides animi statum reddat multo perfectiorem, parum tamen conferet ad corporis vitia, si quæ adsint, abolenda aut statum adeo externum perficiendum. Cum vero & bona corporis & fortunæ in eligenda conjuge suo quæque modo venire debeant in censum, ne sic quidem causam esse peroratum erit quam manifestissimum. At obijci forsan ulterius

posse videtur, quem potius conjugii auctorem ac pronubum timus habituri quam ipsum Deum? quis nobis melius sit consulturus, quam idem Deus omniscius, cordis atque renum scrutator, idemque benignissimus. Et eo facilius in animum induco ut credam, hoc potissimum sortium hac in causa patronos pugnatos esse argumento, quo sunt procliviores ad omnia fere sua consilia atque instituta pro divinis venditandum oraculis atque ordinationibus. Sed bona verba quaeso! Deum omniscium, sapientissimum atque benignissimum hoc in negotio potissimum in auxilium esse vocandum nemo sanæ mentis unquam iverit inficias. Precibus benedictionem auxiliumque a Deo quibuscunque in negotiis esse imploranda atque expetenda sacra scriptura ipsaque ratione docemur. Cum itaque conjugium maxime arduum maximique momenti sit negotium, etiam in eo contrahendo prudentiam atque benedictionem a Deo potissimum esse efflagitandam adeo certum est, quam quod certissimum. Ut fortibus vero rem committamus, nusquam in sacro præceptum codice deprehendimus, nullo promisso divino commendatur, nullo sanctorum stabilitur exemplo. Volvas enim revolvāsque sacras litteras, & reperies quidem sanctos nuptias conciliaturos precibus expoposcisse, Deus ut bene verteret; nusquam vero fortibus hac in causa divinum explorare iudicium esse auctos. Annon igitur merito temerarium pronunties, tentare rem, quam tantum abest ut sana suadeat quin potius dissuadet ratio, cujus nullum Dei exstat mandatum, cui nulla proposita est promissio, cujus denique nullum sacris in pandectis exemplum deprehenditur. Veteris quidem Testamenti temporibus sortium quibusdam in negotiis usum fuisse mandatum supra jam monuimus; nusquam vero prostat præceptum vel promissum, Deum semper nostroque pro arbitrio sortibus se consultum velle. Temerarium itaque ne dicam impium, Deum signis nostro pro arbitrio electis atque constitutis, ut ita loquar, velle

velle subicere atque alligare. Quid enim hoc foret, nisi nova
 identidem a Deo deponere miracula. Deus, quæ summa
 ipsius est benignitas, homini usum rationis concessit. Hac du-
 ce nobis negotia sunt instituenda, hujus ope omnia sunt con-
 sideranda atque expendenda, ut quæ meliora, quæ convenien-
 tiora, quæ attributis veritatibusque divinis consona, quæque
 veris nostris inservitura commodis judicaverimus, ea eligamus,
 omnia alia vero aversemur atque detestemur. Hac duce itaque
 & in hoc negotio erit utendum, ita ut omnibus probe pensita-
 tis ac consideratis ea potissimum deligatur conjux, quæ fini quæ-
 que conditioni vitæque generi ducturi quoad animi præsertim
 corporisque dotes quam aptissime respondeat. Quam cum
 viam ipsa præmonstret natura, eam tanquam tutissimam omni-
 no ut ingrediamur, merito statuamus oportet. Deferendo
 namque illam & ad media extraordinaria, cujus generis sortes
 plane sunt, confugiendo sapientia quasi divina reprehenditur,
 modum saltem agendi ipsi videmur præsticere. Summa enim
 sapientia ordinarium semper, si fieri liceat, mediis præfert extra-
 ordinariis, ideoque sortes hæ summis Dei perfectionibus erunt
 contrariæ. Quin & disertis Dei in S. scriptura manifestatis eas-
 dem adversari præceptis facile apparet. Posthabitis enim me-
 diis ordinariis proprio ausu extraordinaria divinæ efflagitando
 potentiæ documenta Deus tentatur. Sortibus itaque adeo te-
 mere adhibitis Deum tentari admodum esse verendum, ex jam
 allatis satis manifestum adeoque nullis ulterius egere videtur ar-
 gumentis. Deum autem tentare admodum impium atque a
 religione quam maxime alienum, severissime quippe ab ipso
 sanctissimo Numine interdictum (m). Atqui adeo cum ejusmo-
 di sortium usus valde anceps atque periculosus, attributis divi-
 nis quin & deserto ipsius Numinis præcepto sit contrarius, teme-
 rariis

(m) Deut. VI. 16. Matth. IV. 7.

rarius merito censendus, hominique nedum Christiano iis erit abstinendum. Ast regeri hic forsan posset videri, nusquam itaque fortibus esse locum, adeoque argumenta hæc nobis ipsis adversatura, qui concesserimus, usum earum non prorsus esse illicitum, sed interdum recte eas adhiberi. Verum salva res est. Largitus sum fateor & adhuc quam lubentissime largior, sortes quibusdam in negotiis recte in subsidium advocari. Si enim finis aliter vel plane non vel saltem haud æque commodè obtineri vel res decidi queat, ut si e. g. ob pares utrinque rationes mens sit dubia voluntasque nequeat determinari, tum vero, si nullum inde aut nobis ipsis aut proximo metuendum sit dispendium aut incommodum, ad sortes se recipere nemo facile vitio verterit. Ubi enim nulla finem obtinendi via suppetit ordinaria, ibi mediis utilicebit extraordinariis, dummodo divinis non adversentur veritatibus. Sic recte eas usurpari judicamus in hæreditatibus vel aliis quibuscunque rebus dividendis, cujus generis sortem divisoriam hinc nuncupari consuetum est. Cum enim partibus æqualiter distributis nulla eximia detur ratio aliam præ alia eligendi, non immerito ad evitandam privati præsertim commodi aut partium studii suspensionem res fortibus permittitur. Nulli enim sic fieri injuriam manifestum est, e contrario vero inserviunt ad evitandam suspensionem. Cum itaque bono fini inserviant, nec æque commoda ac tuta eum obtinendi ratio alia appareat, neutiquam erunt illicitæ. Nec dissimilem fere in exemplo antea in medium allato obtinere rationem patet, cum nec in eligendis ecclesiæ vel reipublicæ ministris a fortibus cum plurimum reverendo Deylingio affirmari esse abhorrendum. Si duo enim vel plures etiam candidati pari, qua speciem saltem, doctrina vitæque & morum integritate præditi, donisque instructi sint æqualibus, ac adeo paribus gaudeant votis, controversia aliter vix melius aut æque commode dirimi posse videtur. (n) Longe autem aliter rem
in

(n) utrum argumentum in celeberrimi J. Langii commentariis in S. Biblia

in causa, de qua jam agitur, matrimonii sese habere nemini facile potest esse obscurum. Certo igitur certius est, sortes hinc debere exsulare, nisi quis forsan duarum animo suo obversantium personarum utram eligat dubius sortes se recte consulere posse sibi persuadeat. Et ejusmodi forsan in casu eas non adeo esse illicitas, si nempe omnes utrinque qualitates, quas vocant, sive conditiones adeo sint similes, ut nulla prorsus alteram alteri præferendi ratio appareat, fateor posse videri. An vero perfecta ejusmodi omnibusque numeris absoluta omnium rerum atque circumstantiarum detur similitudo, ut animus prorsus neutro possit inclinari, in tanta circumstantiarum hominumque varietate, miroque rerum mundanarum nexu, non immerito dubium poterit existimari.

VIR PLVRIMVM REVERENDE,

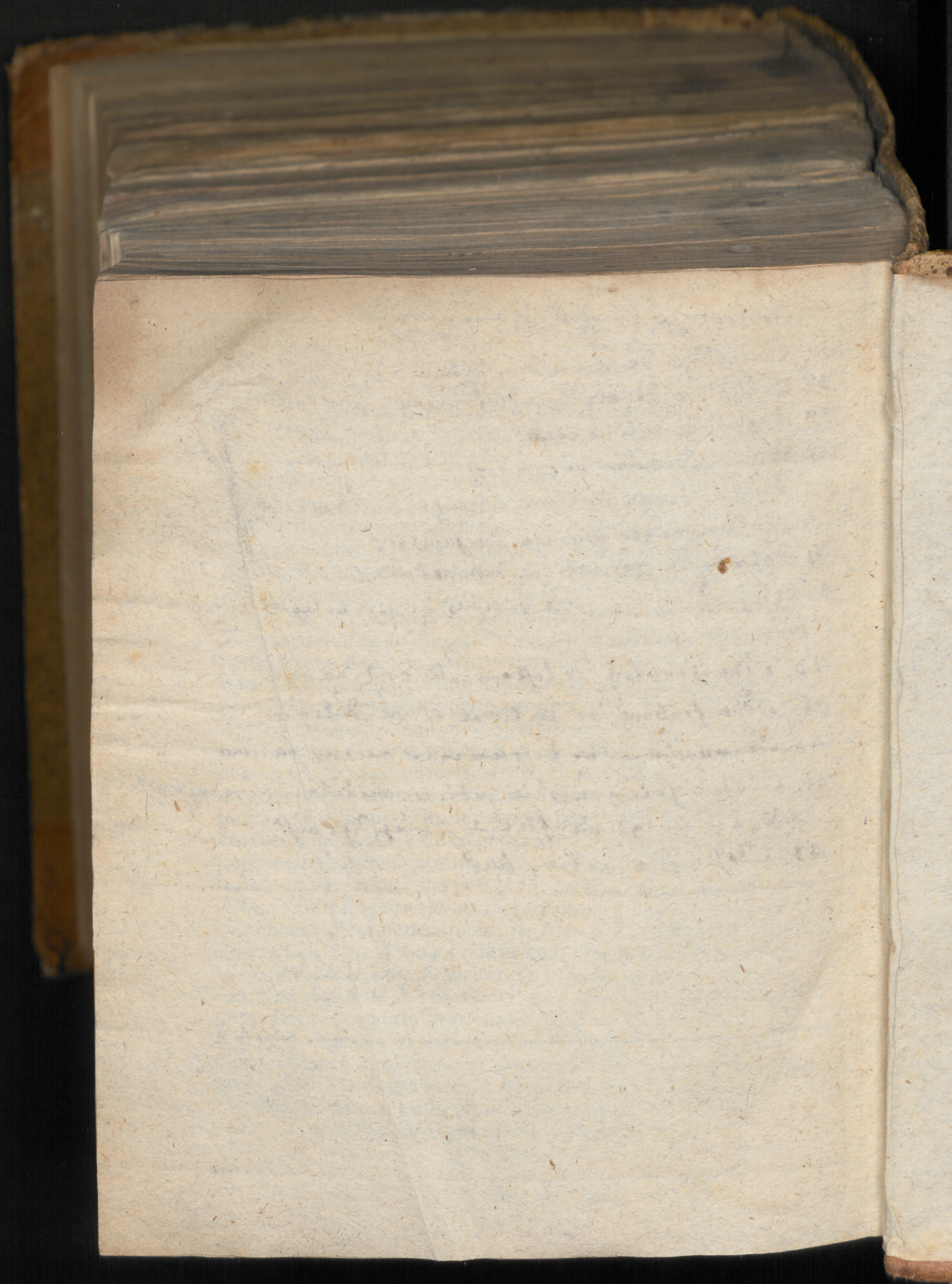
Te mihi hac in causa facile fore *ὁμόσηρον* nullus dubito; quare nihil jam ulterius addo, ne ipsa prolixitate forsitan jam nimia sim molestus. Amor, quo veritates divinitus revelatas amplecteris, sincerus, odium, quo quicquid ad obscurandum summi Numinis facit honorem, omniaque *τῇ ὑποτυπώσει τῶν ὑγιαίνοντων λόγων* haud congrua prosequeris atque respuis, zelusque Tuus & constantia in averfando omnes, qui propriae perturbatae mentis vel phantasiae commenta pro divinis venditare oraculis nituntur, facile efficiunt, istud ad credendum animum ut inducam. Quin ipsa re satis ostendisse videris, Te hac in causa omnia alia, ac ejusmodi sortium patroni, sentire. Ad vota demum pergis secunda, sed quam diu cunctatus, quam probe meditatus! Non cæco igitur ac fortuito sortium casui Te
rem

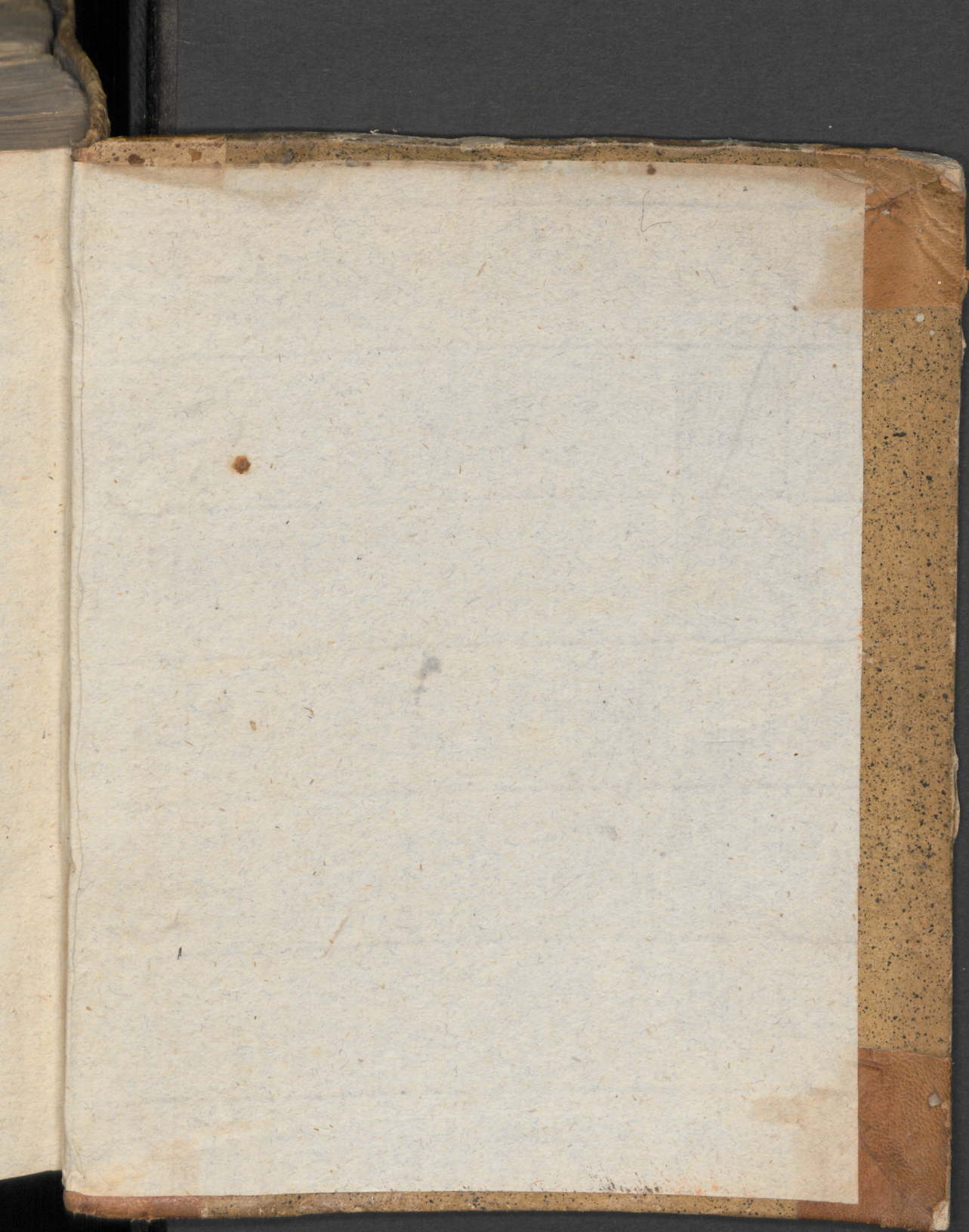
ad Prov. XVI. 33. contra sortes publicas (quas lotterien vocant) allatum satis evincat, illas haud esse licitas, an vero ex eorum sit numero, quae nimium probando nihil probant, alii viderint.

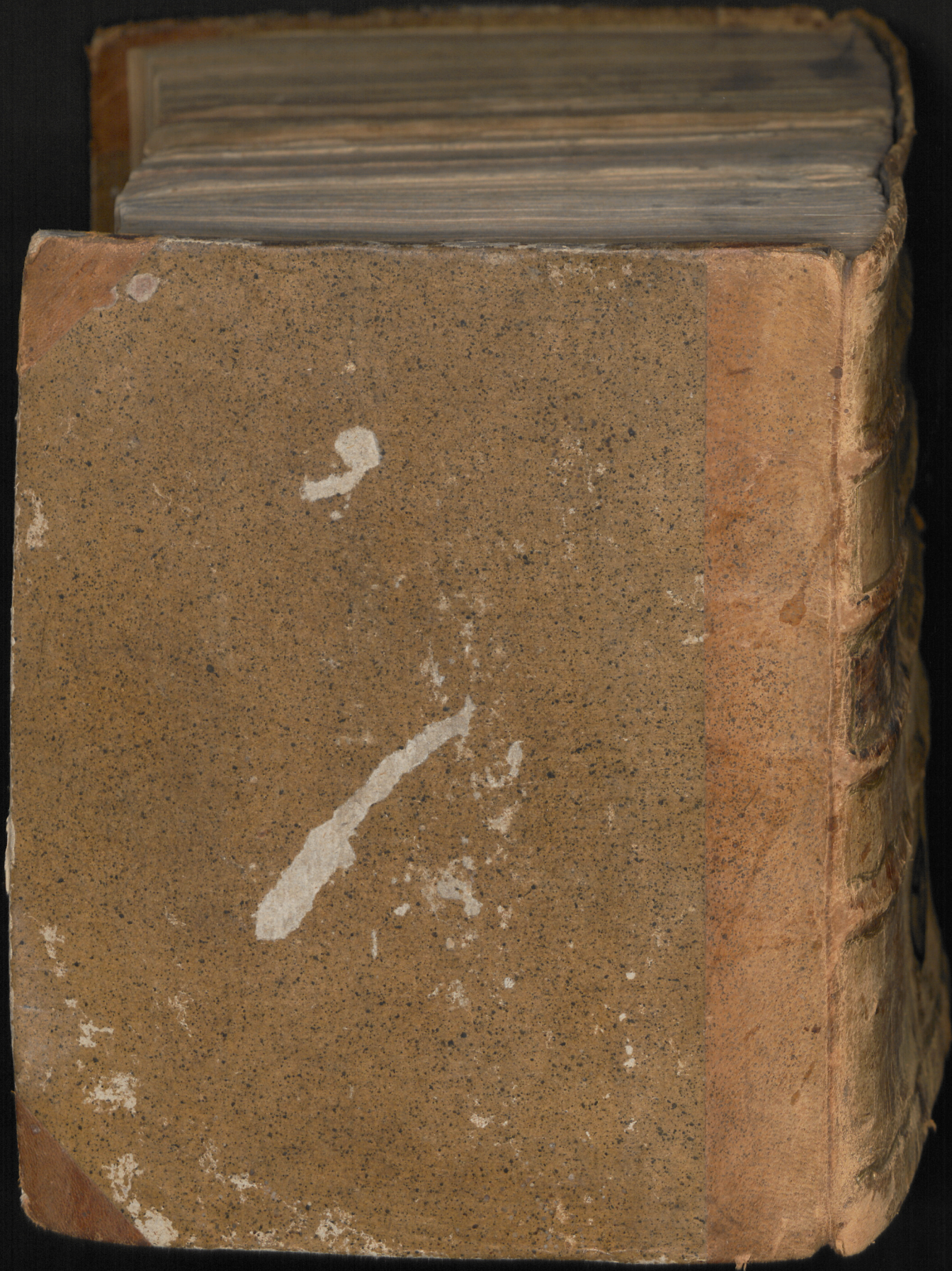
rem tam arduam commisisse, sed rationibus probe excussis atque pensatis demum vitæ rhorique delegisse sociam res ipsa satis loqui videtur. Despondisti iam tibi virginem iis animi corporisque præditam dotibus, ut voto tuo omni ex parte non responsuram ne suspicari quidem liceat. Nactus enim es virginem piam, modestam, bene pudiceque eductam, omnibusque, quæ sexum suum in primis decent, ornatam virtutibus. Sed vinculum satis arctæ, quæ cum illa mihi intercedit, cognationis plura jam addere haud finit. Vela itaque jam contrahendo tamen non possum, quin Vobis hæc nuptias ex animo gratuler, faustisque Vos quibusvis prosequar ominibus. Faxit itaque Deus T. O. M., Vestrum hocce conjugium sit bonum, faustum, felix atque fortunatum, ita ut ipsum Vestram omniumque vincat expectationem. Vivatis diu læti atque felices amorque Vester mutuus nova indies capiat incrementa. Faciat Numen benignissimum vos omnium vestrorum compotes votorum, novisque Vos semper beet augeatque bonis atque prosperitatibus, ut nec Te duxisse nec illam nupsisse possit poenitere unquam.

35. Coelestino, de potestate tutoria.
36. Coelestino, de rerum divisione.
37. Coelestino de acquirendo ^{proprio} dominio.
38. Anglus, de militia romana.
39. Hane, sermones de tempore.
40. Jansen, de usu sortium in eligenda thalami consorte ad
modum temerario paucula praefatus, etc.
41. Scharff, de coronatione imperatoria.
42. Scharff. de his quae iuribus ac privilegiis fisci perpe-
ram accensentur.
43. Scharfenberg, de testamentis ordinandis.
44. Scharfenberg, de emptione et venditione.
45. Schaumburg, de testamento nuptialivo.
46. Ciesio, sociographia iudicii militaris criminalis
ordinarii vulgo mersice — Rirings Garust.
47. Olafen, de actionibus.

...am arduam commisisse, sed rationibus probe excussis at-
...statis demum vitæ thorique delegisse sociam res ipsa
...videtur. Despondisti iam tibi virginem iis animi cor-
...reditam dotibus, ut voto tuo omni ex parte non re-
...suspiciari quidem liceat. Nactus enim es virgi-
...destam, bene pudiceque eductam, omnibusque,
...in primis decent, ornatam virtutibus. Sed vin-
...quæ cum illa mihi intercedit, cognationis
...d finit. Vela itaque jam contrahendo ta-
...men non Vobis hæc nuptias ex animo gratuler,
...faustisque prosequar ominibus. Faxit itaque
...Deus T. O. hocce conjugium sit bonum, fau-
...stum, felix atque ita ut ipsum Vestram omnium-
...que vincat expectatis diu læti atque felices amor-
...que Vester mutuus fiat incrementa. Faciat Nu-
...men benignissimum Vestrorum compotes voto-
...rum, novisque Vos sequeatur bonis atque pro-
...speritatibus, ut nec T. O. lam nupsisse possit
...pœnit.

